

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ЕЛЕМЕНТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ

Василенко Ю.В.,

аспірантка кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

науковий керівник Гавкалова Н.Л.

д.е.н., проф. кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної економіки
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

За умов інформаційної економіки інтелектуальний капітал стає головним активом підприємства. Тому зростає інтерес до питань управління інтелектуальним капіталом серед вчених і практиків. Першим кроком в управлінні є визначення об'єкта управління, тобто його оцінка. Для інтелектуального капіталу це питання є дуже гострим. Тому оцінка інтелектуального капіталу набуває великого значення. Це зумовлює актуальність дослідження. Мета роботи – визначити особливості оцінки елементів інтелектуального капіталу.

В залежності від способу оцінки інтелектуального капіталу компанії та його складових можна виділити два підходи: структурний і вартісний. Перший підхід заснований на використанні різних одиниць вимірювання для кожного з елементів інтелектуального капіталу. Автор [3] відзначає, що як правило, структурний підхід не передбачає загального вартісного оцінювання. Другий підхід - вартісний застосовують при визначення загальної вартості інтелектуального капіталу. Окремі його складові не оцінюються. Більш поширеним є другий підхід. Але значним його недоліком є те, що інтелектуальний капітал має дуже складну природу, тому оцінити його в цілому, без розгляду окремих елементів неможливо.

На нашу думку для оцінки інтелектуального капіталу найбільш бажаним є комплексний підхід, що ґрунтується на поєднанні вартісного підходу, який дає точну інформацію, є більш адаптованим до вимог управління, об'єктивним та структурного оцінювання елементів, які не піддаються вартісному оцінюванню.

Запорукою точного оцінювання за такого підходу є визначення структури інтелектуального капіталу. У попередніх роботах автора обґрунтована шестикомпонентна структура інтелектуального капіталу, яка включає об'єкти інтелектуальної власності, електронні мережі та інформаційні системи, організаційно-управлінські підсистеми, споживчий, маркетинговий та людський інтелектуальний капітал.

Об'єкти інтелектуальної власності складаються з технічного і програмного забезпечення, авторських прав, патентів, ліцензій, баз даних та ноу-хау. Якісними показниками їх оцінки є наявність права власності на патенти, промислові зразки, ноу-хау, товарні знаки, що свідчить про високий рівень організаційного капіталу і ступені його правової захищеності. Найбільш репрезентативними при оцінці об'єктів інтелектуальної власності є доходні показники, зокрема рентабельності нематеріальних активів і виробничої віддачі.

Питання оцінки об'єктів інтелектуальної власності викликає великий інтерес серед науковців. Уявлення про обсяги інтелектуальних ресурсів, що знаходяться в господарському обігу економічних суб'єктів країни можна скласти за даними бухгалтерської звітності. Після постановки на бухгалтерський облік і оцінки за сумою витрат, пов'язаних зі створенням, придбанням та доведенням до стану, в якому вони придатні для використання за призначенням, об'єкти інтелектуальної власності стають нематеріальними активами. П(с)БО 8 «нематеріальні активи» визначає їх як «немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований» [2].

Права на ОІВ стають нематеріальними активами після того, як вони будуть поставлені на бухгалтерський облік й оцінюється за сумою витрат, пов'язаних зі

створенням, придбанням та доведенням до стану, в якому вони придатні для використання за призначенням.

Автор [1] рекомендував в першу чергу доходний, в другу - ринковий і лише в останню витратний підходи для оцінки всіх об'єктів інтелектуальної власності. Окремі елементи об'єктів інтелектуальної власності (патенти) можуть оцінюватись за допомогою методів прямого вимірювання.

Електронні мережі та інформаційні системи включають інформаційні ресурси, електронні мереж, комп'ютерні програми, інформаційні системи, технології. Для їх оцінювання рекомендують використання витратного, ринкового і доходного методів, відповідно, в першу, другу і третю чергу [1]. Ринок програмних продуктів - найбільш розвинута частина ринку інтелектуальної власності в цілому. Для промислових підприємств розробка програмних продуктів не є основним видом діяльності. Тому існує необхідність оцінювання електронних мереж і інформаційних систем лише під час користування.

Оцінка організаційно-управлінських підсистем може проводитись за допомогою витратних методів, методів бальних оцінок і прямого вимірювання.

Отже, у дослідженні подано рекомендації щодо використання підходів до оцінки елементів інтелектуального капіталу. Така оцінка створить підґрунтя для подальшого прийняття правильних управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Василенко В. М. Підходи і методи оцінки інтелектуального капіталу (теоретичний аспект) / В. М. Василенко // Вісник Приазовського державного технічного університету : зб. наукових праць / ПДТУ. - Маріуполь, 2011. - Вип. 21. - С. 134-138. - (Серія : Економічні науки)
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 "Нематеріальні активи" [Електронний ресурс]. - 1999. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0750-99>.
3. Чуприна О. О. Методологічні підходи до оцінювання інтелектуального капіталу / О. О. Чуприна, К. С. Чуприн // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Економічна теорія та право. - 2013. - № 3. - С. 22-34. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnyua_etp_2013_3_5.pdf.